

Tankar om Rigg för blivande långseglare

Har man inte valt båt för sin långresa så kan man ju fundera över vilken typ av rigg man vill ha.

Förr var det vanligt att man valde en ketchriggad båt. Det var idealet i kölvattnen efter J. Slocum och Colin Archer. Den gav möjlighet till olika segelsättningar beroende på rådande väder, och storleken på seglen blev hanterbar med dåtidens hjälpmedel för att hissa, trimma och reva segel.

Efterhand som båtar och riggar utvecklats så anses inte Ketch rigg vara det ideala valet, om inte båtstorleken överskrider 60 fot. Utvecklingen av effektivare vinschar och tillkomsten av rullsystem för hantering av försegel, och på senare tid även rullstor, så anses en slupriggad båt vara att föredra. Gärna av typen Masthead och ett inre förstag med segel på rulle. Denna typ av rigg är numera väl utprovad, effektiv, pålitlig, lätthanterlig och ger en bättre och säkrare resa.

Innan man börjar investera pengar på att utrusta sin båt så bör man kolla om den har dom rätta förutsättningarna för långfärd. Försäkringsbolagen har skärpt sina krav för långfärdsegling. De ställer krav på besättningens antal och erfarenhet, utrustning och skick på båt och rigg. Kanske är det bättre att byta till en annan båt om nuvarande båt inte har dom rätta förutsättningarna eller blir kostsam att ställa i ordning för långfärdssegling.

Pantaenius ställer bl.a. krav på att båten inklusive utrustning och lösöre skall ha ett försäkringsvärde på en miljon sek, vara minst 33 fot, och vara A-klassad. Stående rigg bör bytas om den varit med i mer än 20 000 Nm eller är äldre än 15 år. För äldre båtar och före detta uthyrningsbåtar kräver man att en lämplighetsbesiktning görs. Andra bolag har liknande regler. Den kloke bör kontakta ett försäkringsbolag och diskutera vad som gäller för den egna båten. Det samma gäller för dig som ännu inte valt båt. Försäkringsbolagen har ju erfarenhet av den problem och olycksdrabbade sidan av långsegling, och som man kanske inte gärna vill tänka på.

Underhåll och vård av riggen är viktigt för funktion och hållbarhet. Seldéns skrift Råd och Tips

<http://www.seldenmast.com/files/1571039873/595-540-S.pdf>

Denna skrift är informativ och beskriver ett flertal riggar, hur man riggar av och på samt underhåller sin rigg på ett korrekt sätt. Rekommenderar särskilt avsnitten om *Årlig översyn*, *Skada eller skönhetsfel*, *Förvaring*, *Montera nya beslag*, *Master som sällan riggas av* samt *Båt på land med masten kvar*. Detta bör man absolut ha koll på själv även om man anlitar någon att sköta översyn, utföra riggarbeten eller riggning av båten.

Angående översyn behöver man bl.a. hålla koll på mastfot och masttopp att infästningar är hela och det inte finns några tecken på korrosion, åldring (plastdetaljer) och slitage. Trissor skall löpa lätt och fall ej ligga emot så att dom slits. Samma gäller för spridarna och deras fästelement i masten. Monterade beslag och lanternor mm skall var monterade med rätt sorts metod, fästelement och mellanlägg för att förhindra korrosion mellan olika metalliska material. Regelbunden översyn är mycket viktigt. Då har man möjlighet att upptäcka ev förändringar och vidtaga åtgärder innan en akut situation uppstår.

Vant och deras ändbeslag skall var hela och fria från rost och lösa kardeler. Om man håller om ett vant med handen och för den längs med vantet och det ej känns helt rakt och slätt utan ormar sig något, så har det töjt sig för mycket och är definitivt redo att bytas.

Löpande rigg

Löpande rigg får gärna var stum, typ Dynema. Skot får gärna ha lite töj och vara i en dimension som har en behagligt tjocklek att hantera. Gör regelbunden översyn och leta efter slitage och tvätta/rengör. Konsultera en riggare eller tillverkare angående val av lämplig kvalitet och dimensioner. Följ färgkods standard eller variera med olika färger så det blir lätt att skilja dom åt.

Arbete i rigg mha båtmanstol

Även för detta finns det bra tips och råd i Seldéns skrift Råd och Tips

<http://www.seldenmast.com/files/1571039873/595-540-S.pdf>

Det är till stor hjälp med steg i masten. Att enbart firas upp manuellt mha vinsch är mödosamt och går långsamt. Med maststeg går det fortare, enklare och säkrare. Ha gärna en fångstlina runt masten som håller in dig. Välj steg av infällbar typ eller av typen stigbygel då minskar risken för att fall eller andra linor råkar haka upp sig i stegen. Säkra verktygen med fångstlinor så att dom ej kan falla ner!

Dragning av linor och fall till Sittbrunn

Har erfarenhet av båda alternativen och känner mig tryggast med neddraget. Enklare och säkrare. Rekommenderar även Single Reef boom lösning. Olika åsikter finns om detta. I vilket fall är det viktigt att ha god ordning på alla tamparna. Dom måste enkelt kunna särskiljas och får absolut inte ligga lösa och fara runt i båten.

Revning

Försegel: Flera erfarna långseglare hävdar att rullsystemen är bra och funkar. Ingen eller få har kvar gamla icke rullsystem. Att skifta segel är det ingen som gör längre. Dock rekommenderas starkt att om möjligt komplettera med ett kutterstag. Även det med rullsystem och då i samma dimension som för Genuan. Stormflockarna verkar numera ligga nerpackade och oanvända.

Storsegel: Föredrar som sagt single reef bom och neddraget till sittbrunn. Ger mig bra överblick av vad som händer och är säkrare samt bekvämare än att "stå" på däck. Två rev är normalt i en single reef bom. Om man känner att man vill ha ett tredje så får man oftast komplettera med arrangemang för det. Konsultera riggare/segelmakare så att rev i segel och bom matchar.

För övrigt så är Lazy jacks och "sailpack" är outhärliga.

Rullstor är ju smidigt, och man kan ju enkelt välja hur mycket rev man vill ta. Jag är lite skeptisk till rullstor pga slitaget som uppstår längs masten, att det kan kinka vid inrullning och att rullsystemet är dolt i masten. Dock är det många båtar som har detta idag. Ju större båt ju vanligare är det. Typiskt från 40 fot och större.

Spirbom, Spinnakerbom

Sätt uphal, nedhal samt "bak och framhal" så den är fixerad. Då kan man enkelt ta in seglet när det kommer ex.v. en Squall och sedan rulla ut det igen eller dra ned/upp en strumpa för spinnaker eller gennaker.

Preventer

Ett måste. Fäst två linor på vardera sidan av bommen. Frånnocken och framåt. Till minst halva bommens längd så du enkelt når dom. Arrangera även för två permanenta linor på varje bordsida från akter till fören att koppla ihop med lina på bommen.

Bombroms

Ett komplement som höjer säkerheten, och bromsar/stoppar bommen från att rusa över till andra sidan om man plötsligt råkar få back i storen. Ersätter dock inte behovet av ett preventer arrangemang.